

inclinenter rogamus. Sed inter hæc omnia charitas, quæ non irritatur, nec querit quæ sua sunt, nec unquam excidit, multum nos de vestra salute sollicitos facit. Scimus enim, B. Jacob protestante, quia *amicitia hujus mundi inimica est Dei, et quicumque voluerit amicus esse hujus sæculi, inimicus constituitur Dei* (Jac. iv). Unde ille discipulus quem diligebat Jesus, hausto consilio de ipsius Dominici pectoris arcano, informat nos ita: *Nolite, inquit, diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo; quoniam omne, quod est in mundo, concupiscentia*

A carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ, quæ non est a Patre, sed ex mundo. Et mundus transit et concupiscentia ejus; qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Filioli mei, novissima hora est, et totus mundus in maligno positus est (I Joan. II). Hæc omnia optime nostis, nec ad hæc insinuanda nostra relatione indigetis. Rogamus autem vos in Domino ut eruditionem vestram ad salutem animæ vestræ studeatis exercere, ne hanc vitam, quæ tentatio est et vapor ad modicum parens (Jac. iv), tanti pendatis, ut futuram, quæ æternæ felicitatis est, infelicitèr perdati.

BERNALDI

EPISTOLA AD ADELBERTUM ARGENTINENSEM PRÆPOSITUM

DE LEGE EXCOMMUNICATIONIS

Obedientiam magis papæ quam proprio pistori præstandam esse.

MONITUM.

Tractavit idem hoc argumentum Bernaldus jam supra, cap. 24 apologetici, col. 1140, quod paucis denuo revolvit Adelberto familiari suo, ut eum in obedientia papæ confirmaret contra Othonem episcopum Argentinensem ann. 1085, electum, sed schismaticum, uti eum in suo Chronico ad ann. 1100 appellat. Cæterum hic Adelbertus haud legitur inter præpositos illius Ecclesiæ in Gallia Christiana t. V, p. 822, bene autem in Necrologio sæc. XII, uti testatur Cl. Grandidier, qui eum in chartis illius temporis frustra inquisivit. In Historia Alsatiæ t. II, tit. 501, ad annum 1089, sistit Burchardum præpositum, quem utrum præcesserit aut subsequutus sit Adelbertus, incertum est. Quamvis eum præcessisse debuit, si Burchardus præposituram ab anno 1089 usque 1104 obtinuerit, ut volunt Galliæ Christianæ scriptores. Epistolam hanc scripsit Bernaldus jam presbyter, adeoque post annum 1084, et mortuo jam Gregorio VII, uti ad calcem hujus epistolæ notabimus.

Domino ac cautissimo apostolicæ auctoritatis astipulatori ADELBERTO Argentinensi præposito, non tam mente quam corpore super ollas carniæ Ægypti collocato, BERNALDUS presbyter utinam solo corpore infirmus.

Cum nuper nobiscum essetis, omnia statuta sanctorum Romanorum pontificum sive conciliorum vobis placere monstrastis. Unde Deo condignas grates referre non sufficimus, qui vobis in tam periculoso tempore suæ legis amorem inspiravit; qui Daniele cum sociis suis in Babylonica persecutione, ne statuum Nabuchodonosoris adorarent, confortavit.

Erat tamen aliquid, quod vos moveret, videlicet, si subjectus se quoquomodo de obedientia superioris potestatis excusare posset, si inferiori potestati obediret: unde vobis multas rationes et exempla SS. Patrum dare possemus, si non epistolarem brevitatem excedere timeremus. Dicemus tamen breviter, ne et scientibus nimium loquaces esse videamur.

Natalis Salonitanus episcopus (1087) Honoratum diaconum suum contra præceptum sedis apostolicæ ab archidiaconatu deposuit, aliumque in locum ejus subrogavit. Unde S. Gregorius eundem Honoratum, invito eodem episcopo, in archidiaconatum restituit,

B et alium, qui ei subrogatus est, deposuit, eo quod ipse proprio episcopo in eadem subrogatione contra præceptum domini papæ obediret. Hæc itaque summatim tetigimus, vobisque ea in Registro (*lib. II, epist. 18*) ipsius diligentius consideranda committimus. Ibi inquam evidentissime patebit, quod nullus subjectus cum obedientia sui prælati potest se excusare, quin potius apostolicæ sedi, quam proprio episcopo vel decano debeat obedire, quæ ipsum etiam invito ejus episcopo canonice potest damnare.

Amplius: Tertium Carthaginense concilium, cui S. Augustinus cum Aurelio Carthaginensi episcopo interfuit et præfuit, ipsum inquam concilium capitulo septimo testatur, ut episcopo damnato et excommunicato nec a propria Ecclesia communicetur.

C Si ergo provincialis concilii judicio magis obediendum est, quam proprio episcopo, quanto magis sanctissimæ sedis apostolicæ generalissimæ synodis Præterea sanctissimi Patres Ecclesiarum, scilicet apostoli, nunquid non devotissime sui temporis sacerdotibus obedierunt, præcipue cum Dominus præciperet: *Supra cathedram Moysi sederunt Scribae et Pharisei; omnia quæ dicunt vobis, servate et facite* (*Matth. xxiii*). Cum autem ipsi a veritate discede

(1087) Videatur de hoc facto Fleurii Hist. Eccles., lib lxxxv, § 26.

rent, et apostolos secum seducere vellent, nequam apostoli exspectasse leguntur, ut Dominus eos de Pharisæorum obedientia specialiter absolveret; imo statim eis obedire spreverunt dicentes: *Obedire magis oportet Deo quam hominibus* (Act. v). Unde B. apostolus Petrus in ordinatione S. Clementis firmissime decrevisse legitur, ut ille, cui ecclesiasticus pastor sentitur aversus, ab hominibus devitetur. Nec ad hoc exsequendum aliquod speciale præceptum a prælato exspectetur, sed statim se ab illo avertant, cui ecclesiasticum pastorem adversum percipiant. Nulli, inquam, contra Deum et statuta SS. Patrum est obediendum: imo prælato suo, qui pro inobedientia a superiore potestate damnatus

(1088) Apologeticum hic citatum eundem esse putô, quem Greiserus (t. VI, Opp., p. 29) edidit inter opuscula Bernaldi, cuius tamen nomen haud præfert, ac in simili fere argumento versatur cum illo supra col. 1103 qui certe Bernaldi est. Cum vero ex Hirsaugia allatus dicatur, haud immerito (*Patrologiæ* tom. CXLIII) ad Chronicon Petershusanum l. III, n. 2 suspicatus sumus, illum forte a Bernardo monacho et scholastico, qui ex illo monasterio in Hirsaugiam

A est, omnimodis resistendum. Unde in sacratissima universali synodo Ephesina et illi multum laudati sunt, qui proprio eorum episcopo, id est Nestorio, viriliter restituerunt.

In fine apologetici (1088), quem dominus Heroldus quondam de Hirsaugia attulit, quem et dominus Henricus, ut opinor, hic descripsit; in fine, inquam, istius apologetici hoc authenticis rationibus declaratur, quod nec proprio episcopo, etiam catholico et religioso, contra dominum papam obedire debeamus. Deus autem pacis et solatii de vobis idipsum sapere (*Rom. xv*) nobiscum, ut abundetis in spe et virtute Spiritus sancti (*Ibid.*, XIII).

concesserat, fuisse compositum et exinde circa an. 1085 per Heroldum sive in Scaffusense sive in Petershusanum cœnobium allatum, utrobique enim novæ ex Hirsaugia coloniæ eodem ferme tempore advenerant, ut l. c. et apud Trithemium (*Annal. Hirs.*, t. I, p. 266) narratur, inter quos etiam *Henricus scriptor* recensetur, qui apologeticum hunc tractatum mortuo jam Gregorio VII exaratum hic seu in his partibus descripsisse dicitur Bernaldo.

BERNALDI

DE VITANDIS EXCOMMUNICATIS, EORUMQUE COMMUNICATORIBUS, AD RECCHONEM.

MONITUM

Clericusne an laicus fuerit hic Reccho, ad quem directæ sunt hæ epistolæ, incertum est. Id solum evincitur, illum a partibus schismaticorum stetisse, a quibus eum avertere solitis suis argumentis nititur Bernaldus. Vid. supra col. 1181. Unde rursus idem utrobique auctor apparet.

EPISTOLA PRIMA.

AD RECCHONEM.

Domino ac venerabili viro RECCHONI, BERNALDUS solo nomine presbyter, non moribus.

I. Cum nuper simul essemus, nonnulla de vitandis excommunicatorum communicatoribus ad invicem contulimus; sed quia tunc tuæ voluntati satisfacere non potuimus, placuit ut vel scribendo tibi satisfaceremus, quod colloquendo non licuit.

B. Callistus papa et martyr, vir apostolicus, in suis decretalibus epistolis (*epist.* 2, c. 2; LABB., t. I, p. 614) quatuor res enumerat, in quibus excommunicatum vitare debeamus: videlicet in salutatione, in osculo, in oratione, in convictu. Deinde sententiam de communicatore excommunicati subjungens: *Quicumque*, inquit, *in his vel in aliis prohibitis scienter excommunicatis communicaverit, juxta institutionem apostolorum et ipse simili excommunicationi subjaceat*; quippe ut excommunicati communicator devitetur æque ut excommunicatus. Hinc B. Gelasius papa scribens orientalibus episcopis (*epist.* 15; LABB., t. IV, pag. 1218) de Acacio communicatore excommunicatorum, ita

B discernit: *Omnes complices, sectatores, communicatores damnatæ semel pravitatis pari sorte censentur*. Quamvis enim extra Ecclesiam alius alio tolerabilius peccet, in hoc tamen pares reputantur, quia nullus eorum in catholicam societatem recipiendus est, nisi catholico more reconcilietur.

II. Item in sequentibus ad eosdem de vitandis communicatoribus excommunicatorum (*loc. cit.*): *Nihil, inquit, nobis commune cum hominibus communicationis externæ*. Idem in sequentibus: *Quid juvat, si quis alicui evidentiori hæretico non communicet, et tamen communionem jungatur, qui ab illius non sunt communionem diversi?* Unde et multi religiosi ex Romanis se a communionem Anastasii papæ subtraxisse leguntur, eo quod ipse cuidam diacono Thessalonicensi communicaverit, qui jam Acacio communicavit; sic enim Romanus Pontificalis testatur (1089).

III. Nec mireris communicatorem excommunicati æque ut excommunicatum devitari, cum sub eadem sententia, ut prædictum est, teneatur obstrictus. Hinc idem, qui supra, Anastasio imperatori scribens (GELAS. *ep.* 8; LABB. l. c., pag. 1184): *Non potest, inquit, quilibet perversitatis communicatore au-*

(1089) Hæc falsa esse demonstrat Pagius, in Vita Anastasii II.